Ferdi Schrooten (a) & Jeroen Clemens (b)
(a) Journalist en schrijver
(b) Helen Parkhurst, Almere
Contact: ferdi.schrooten@gmail.com
jeroencl@gmail.com

Goud zoeken én delven in je familiegeschiedenis

Zoeken naar sporen van overleden bloedverwanten, soms in een ver verleden. En op basis van de gevonden informatie een goed doortimmerd verhaal vertellen, in beeld en/of schrift. Een verhaal, geworteld in een werkelijkheid van weleer, dat verwondert, intrigeert en verrast. Daar draait het om bij de lesmodule 'Verborgen Familieverleden'.

Het voorbije schooljaar (2016-2017) hebben twee groepen leerlingen deelgenomen aan de lesmodule. Leerlingen 4/5-vwo van het Helen Parkhurst in Almere volgden een lange versie met instructielessen en werkcolleges, verspreid over in totaal tien maanden. Zij schreven uiteindelijk een Meesterproef, een substantiële schrijfopdracht voor een cijfer. Leerlingen 4-vwo, in Huizen, volgden een 'turbo-variant' van de lesmodule, met twee instructielessen en een intensief vierdaags praktijkblok, verspreid over drie weken.

Tijdens de HSN-conferentie 2016 in Gent vertelden de initiatiefnemers, journalist/researcher/schrijver Ferdi Schrooten en docent/onderzoeker Jeroen Clemens, al over de opzet en de voortgang van deze vorm van vernieuwend en betekenisvol onderwijs. Op dat moment was het project in de lange variant nog volop gaande en nog niet eens halverwege. Inmiddels zijn ook de resultaten van de turbo-variant beschikbaar en kan worden gereflecteerd op het proces en de oogst in totaliteit.

De Meesterproef, het einddoel na de lange variant, is een schrijfopdracht. We toetsen daarmee de schrijfvaardigheid: de stijl, de opbouw, de correctheid en de publieksgerichtheid. Daarnaast wilden wij bij Nederlands ook online geletterdheid geïntegreerd onderwijzen en toetsen: zijn leerlingen in staat om goede en bruikbare bronnen te vinden en te beoordelen op bruikbaarheid, en kunnen zij de gevonden informatie ook goed synthetiseren? Een derde doel was om te kijken of leerlingen in staat zijn om een ander tekstgenre te produceren dan een traditioneel werkstuk.

De *research*periode verliep bij tijd en wijlen lastig, soms ronduit moeizaam. Gaandeweg zijn daarom de werkmethodes, de wijze van instructie en de begeleiding aangepast, soms aangescherpt. Uiteindelijk heeft het project in de lange variant een behoorlijk aantal bijzondere verhalen opgeleverd, in een aantal gevallen ook nog eens fraai en inventief opgeschreven. En dat allemaal op basis van een overgrootvader die omkwam bij een auto-ongeluk, een voorvader die met Napoleon meetrok naar Moskou, Ajaxieden in oorlogstijd en een dragonder, soldaat op een VOC-schip. Om maar wat te noemen.

In de turbo-variant kreeg 'Verborgen Familieverleden' een heel andere dynamiek. Niettemin wisten deelnemende leerlingen, ook onder hoge druk, als het ware in een snelkookpan, met constante, intensieve begeleiding, te komen tot uitermate interessante bevindingen. Eén uit het verleden ontgonnen verhaal, over een 'foute' overgroot-

Bijzonder project voor vwo-leerlingen Huizermaat

Graven in verborgen verleden van familie

Daniël Schinkel
d.schinkel@dichtbijmediaamersfoort.nl

Huizen ✱ Op zoek naar de onbekende verhalen van overleden familieleden. Vier dagen lang hebben leerlingen uit 4VWO van de Huizer scholengemeenschap Huizermaat in hun verborgen familieverleden gegraven. Aan de hand van overlijdensakten, trouwakten, foto's, interviews met familieleden en handgeschreven documenten zijn allerlei interessante ontdekkingen gedaan.

In een U-vorm van tafeltjes zit de klas uiterst geconcentreerd te werken. De laptops staan open, beeldschermen gevuld met allerlei oude foto's, overlijdensaktes en krantenartikelen. Hier en daar ligt nog een oud stuk papier met handgeschreven tekst, duidelijk uit een dagboek. Een jongen kijkt naar een van zijn foto's en zegt 'wat een flaporen'. De laatste loodjes voor de eindpresentatie vrijdagmiddag, waar de leerlingen in een soort marktopstelling hun verhaal mogen pitchen voor een boek, manuscript of filmscript.

'Nonk Theo'

Jeroen Clemens, leraar Nederlands en onderzoeker van onlingedetterdheid, begeleidt de leerlingen samen met Ferdi Schrooten, journalist en auteur van het boek 'Nonk Theo', over de zoektocht naar zijn overleden oom die in Australië als pionier, kangoeroejager en als geluk- en goudzoeker een bestaan had opgebouwd. „Dat boek dient als voorbeeld voor de leerlingen die zelf op zoek gaan naar hun eigen oom Theo. Je moet het zien als een soort 'light-versie'. Waar ik tien jaar bezig ben geweest, hebben de leerlingen een kleine week", vertelt Schrooten.

Ian startte een zoektocht naar het verleden van zijn overgrootvader. Zijn vader en opa vertellen altijd grappige verhalen over hem, maar tegelijkertijd weet Ian dat zijn overgrootvader in de Tweede Wereldoorlog de Duitsers hielp. „Aan het begin van de oorlog is hij een oorlogsheld. Hij staat in de frontlinie tijdens de slag om Grebbeberg. Daar raakt hij nog gewond als hij kogels probeert te ontwijken en in een loopgraaf vol prikkeldaad springt", grinnikt Ian. Zijn broers en vrienden praten hem om om voor de NSB te gaan werken en in 1943 begint hij aan de militaire SS-opleiding Waschterschutzpolizei. „Om geld te verdienen gaat hij werken op een boot op het IJsselmeer om vliegtuigen uit de lucht te schieten. Zelf verklaart hij later dat hij kok was en nooit heeft geschoten, maar mijn opa zegt dat hij wel degelijk heeft gevochten. Ik vond het wel heftig om dit te horen, maar hij heeft nooit Joden aangegeven. Ik weet van verhalen dat hij mensen hielp zodat hun eten niet werd afgepakt door Duitse soldaten en hij heeft zijn huis opengesteld voor onderduikers. Hij heeft een domme fout gemaakt, is er ook voor gestraft en heeft er vast van geleerd."

Bussumse Belangenpartij

Lotte heeft haar opa, Henri Boelen, nooit gekend, maar is altijd nieuwsgierig geweest. De familie vertelde niet veel over hem en via Google kon ze ook niet veel vinden. „Ik wilde weten hoe hij was, hoe hij leefde en hoe zijn jeugd is geweest. Mijn oma heeft een hele tas vol spullen gepakt en is gaan vertellen. Hij was best een bekende man in het Gooi. Zo was hij voorzitter van de Gehandicapten Organisatie Nederland (GON). De ongelijkheid tussen mensen met en zonder beperking vond hij erg vervelend. Voordat hij voorzitter wordt, organiseert hij al een evenement in het Spant, bedoeld om mensen met een beperking te vermaken door middel van allerlei shows. Zelfs Prinses Beatrix en Prins Claus zijn aanwezig, daar heb ik ook een foto van gevonden die in de krant heeft gestaan. Later richt hij ook nog de Bussumse Belangenpartij op en haalt hij in 1974 twee zetels tijdens de verkiezingen. Bij de volgende verkiezingen heeft hij er helaas nul. Nu ik dit allemaal weet, heb ik het gevoel dat ik hem veel beter ken."

De laatste loodjes voor de eindpresentatie. FOTO STUDIO KASTERMANS

Langs scholen door het hele land

Het project begon op het Helen Parkhurst, een middelbare school in Almere, waar Clemens docent is. In een half jaar tijd worden fantastische ontdekkingen gedaan. Volgens Clemens wordt er te weinig les gegeven in goed onderzoek doen. „Googlen kunnen de meesten wel, maar dan komt het beoordelen van bronnen, is de informatie deugdelijk en is het wel bruikbaar voor mijn onderzoek? Voor leerlingen niet zo spannend als het over een alledaags onderwerp gaat, maar als je het onderwerp dichter bij brengt, raken ze geïnteresseerd. Dan komen er hele indrukwekkende verhalen als zo'n moderne tiener duikt in het familieverleden", aldus Clemens. Met het project Verborgen Familieverleden willen Clemens en Schrooten langs scholen door het hele land. Via www.nonktheo.nl is meer informatie te vinden over het project.

vader gedurende de Tweede Wereldoorlog, was dermate intrigerend dat het leidde tot de nodige media-aandacht, zowel in kranten als op tv. Vanwege het korte tijdsbestek, was de eindproductie bij de turbovariant geen Meesterproef, maar een poster. Ook hier nogal wat indrukwekkende verhalen.

Tijdens de presentatie wordt onder meer een antwoord gegeven op de vraag welke variant het beste werkt: de intensieve korte of de veel meer uitgesmeerde lange? Of ligt de waarheid ergens in het midden? Ook wordt ingezoomd op de betekenis, het nut en het effect van offline versus online vaardigheden. En op inzet van zoiets als een speciale projectpagina op *Facebook*. Via internet en *social media* valt steeds meer informatie te ontsluiten, maar is dat wel altijd de beste optie, zeker als het een queeste in het verleden betreft? Anders gezegd: waar ligt de schat? Ergens op het digitale spinnenrag van het wereldwijde web of ergens op een stoffige zolder of in de grijze cellen van iemands bovenkamer? Of werken conventionele en nieuwerwetsere vaardigheden het best als ze complementair zijn?

In hun tweede HSN-presentatie blikken Schrooten en Clemens terug op de oogst én lessen van hun project. Ze spiegelen het project 'Verborgen Familieverleden' daarbij aan het proces van goudwinning, van grondstof tot eindproduct. Een proces dat bepaald niet eenvoudig is en doorgaans menig te nemen hordes kent, gepland en onverwacht. Het is een knipoog naar het boek *Nonk Theo en de mijnen* van Ferdi Schrooten, bron van inspiratie voor de lesmodule. Het boek verhaalt over de vaak gekmakende postume zoektocht naar een dode oom in Australië, die Down Under een avontuurlijk, maar ook tragisch bestaan kende als emigrant, pionier, kangoeroejager en goudzoeker. De leerlingen hebben met hun queeste hun eigen light-variant op 'Nonk Theo' doorlopen.

Aan de orde in deze presentatie komen de volgende punten:

- *Prospecteren*: hoe identificeer je met leerlingen een interessant zoekgebied in hun familiehistorie waar wat te halen valt?
- *Delven*: hoe laat je de leerlingen – met succes – graven en spitten, op zoek naar goudaders in hun familieverleden, en hoe haal je de 'gouderts' naar boven?
- *Extractie*: hoe win je vervolgens uit de ruwe grondstof het edele en waardevolle kernmateriaal?
- *Eindproduct*: hoe vervaardig je van het gewonnen, pure goud een juweel van een verhaal?

De presentatie kent een interactieve opzet. Er is veel ruimte voor vragen en voor inbreng van deelnemers. De inhoud van de presentatie wordt multimediaal gelardeerd met onder meer foto en video.

In elke familie zitten gouden verhalen. Zoveel is wel duidelijk geworden. Maar hoe krijg je puberende leerlingen zover dat ze op zoek gaan naar het goud in hun eigen familie, dat ze dat goud naar boven halen en uiteindelijk bewerken tot een geheel eigen juweel? De presentatie neemt de deelnemers mee langs deze gouden verhalen en de queeste ernaar, zowel voor de initiatiefnemers/begeleiders als voor de deelnemende leerlingen.

Sleutelwoorden: motivatie, volharding, tegenslag, frustratie en de rol van iets wat misschien nog het best te omschrijven valt als een soort van… goudkoorts.